

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H. C. van der Ent, Dordrecht-Centrum; Ds. R. Kok, Soest, Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M. C. Tanis, Slidrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Bunschoten; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn; J. van Heteren, Slidrecht-Centrum en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE :

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE:

Joh. van der Lee, „Bejaardencentrum Rijnzate”, postbus 694, 2400 AR Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 73814, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen aan den Rijn. Abonnementenprijs f 10,- per jaar. Abonnementenprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

Toen Hij nu van de berg afgeklommen was

Matth. 8 : 1 - 4.

Op de berg heeft de Heere Jezus het volk, dat tot Hem gekomen was, de leer der zaligheid verkondigd. En is daarna van de berg afgeklommen, om Zijn reine hemelleer, met daden van Zijn genade te bevestigen. Opdat wij Hem door Zijn Geest, in Zijn leer, in Zijn daden zouden leren kennen. Want door de mond waarmee Hij sprak op de berg, wil hij ook spreken tot ons hart, daar Zijn woorden door de inspiratie van Zijn Geest, ons zijn opgetekend. Opdat Zijn bergrede voor ons hart en leven zou zijn tot zaligheid. Want dan ook is het een zitten aan Zijn voeten, om kinderlijk te leren leven, in het geestelijk kennen van Hem.

„Toen Hij nu van de berg afgeklommen was, zijn Hem vele scharen gevolgd.” En het is groot Hem te mogen volgen met de innerlijke leergierigheid van het geloof. Want dat is tot wasdom van het geestelijk kennen, dat Hem daarin verheerlijkt als de Gezondene van de Vader, daar Hij zoekt de eer van Zijn Vader. „En ziet, een melaatse kwam en aanbad Hem.” Zodat ons hier in de eerste plaats vermeld wordt: „Hij kwam tot Hem.” En in dat komen tot Hem was het geestelijk kennen van Hem verborgen. De man wist dat de Heere Jezus van alle anderen, die Hem volgden, onderscheiden was. Zodat hij alleen door Hem gereinigd kon worden en door niemand anders. Hij ging regelrecht op zijn doel af. Brak door alle wetten van afzondering heen, daar de Heere Jezus de Enige was die hem van de dood der melaatsheid kon bevrijden. En het beginsel dat uit Hem is, begint heilig voor Hem te leven. Al moest hij ook van zichzelf getuigen naar ziel en lichaam onrein te zijn. Want dat geldt de christelijke samenleving in Zijn dienst.

Het kennen van de Heere Jezus in het doelbewust komen tot Hem, is voor innerlijk leven van grote betekenis, daar het opkomt uit het vertrouwen in Hem. En dat vertrouwen in Hem is Hem welbehagelijk.

Knielende viel de man op zijn aangezicht en aanbad Hem. Waaruit blijkt zijn innerlijke overgave aan Hem, met het besef van zijn diepe onwaardigheid tegenover Hem. Wat de melaatse man de Heere Jezus deed aanbidden in Zijn grootheid en heerlijkheid. Het was voor hem aanbiddelijk groot, dat voor hem de weg geopend werd, met vrijmoedigheid en blijmoedigheid tot de Heere Jezus te mogen komen. Terwijl zijn hart aan Hem verbonden was.

De melaatse man kwam in verootmoediging tot de Heere Jezus en aanbad Hem, bewees Hem Goddelijke eer. En als dat niet zo geweest was, dan zou zijn aanbidden geveinsd geweest zijn. Wat door de Heere Jezus niet aanvaard zou zijn geworden. Want de geveinsden houdt Hij verre van Zich, vanwege hun ongelovigheid.

Hij bidt dan ook: „Heere ! indien Gij wilt, Gij kunt mij reinigen.” En in die bede komt deze man de verhoring afhankelijk te stellen van Zijn Goddelijk willen en niet van Zijn kunnen. Daar hij er in zijn hart van overtuigd was, dat de Heere het kon doen. Maar waarom bidt hij dan: „Heere ! indien

Gij wilt, Gij kunt mij reinigen.” Wel heel eenvoudig, dat is vrucht van zijn knielend vallen voor de Heere, in aanbidding. Hij mag de Heere aanbidden in Zijn Goddelijke soevereiniteit. Als de Heere het kruis van zijn melaatsheid tot zegen en zaligheid van zijn hart en leven niet wil wegnemen, dan blijft hij evenwel met zijn hart aan de Heere verbonden. En die zaak is vrucht van het geloof, dat door de liefde werkt. Want dan kan Gods kind een verborgen kruis als vrucht van Zijn kruis, zo maar niet afbidden. Dan bidden zij wel of het de Heere behagen mocht. Maar als Hij dat wil gebruiken tot doding van de oude mens, zal het zijn tot wasdom van het nieuwe leven. Want zij zullen eenmaal eeuwig zingen van die gezegende kruis- en drukwegen tot verheerlijking van Zijn grote naam.

Maar de Heere gaf bewijs dat het bidden: „Heere ! indien Gij wilt, Gij kunt mij reinigen,” Hem welbehagelijk was. „En Jezus de hand uitstreckende heeft hem aangeraakt, zeggende: Ik wil, wordt gereinigd. En terstond werd hij van zijn melaatsheid gereinigd.” En dat was naar de wet, die Zijn volk Israël gold, niet geoorloofd. Want dat zou dan in de grond der zaak een spotten geweest zijn met de gezondheid door de Heere geschonken. Daar door dat aanraken men zich stelde in de verzoeking, ook met die melaatsheid door de Heere geslagen te worden. En dat liet Gods heilige wet daarom niet toe.

Maar bij de Heere Jezus stond de zaak geheel anders, daar Hij naar Zijn menselijke natuur heilig was, was van melaats te worden door de melaatse man aan te raken, geen spake. Waarmee Hij het dan ook kwam te bewijzen, de beloofde Zaligmaker te zijn. Waarom hetgeen uit God geboren is, niet zondigt en ook niet zondigen kan.

De melaatse werd terstond van zijn melaatsheid gereinigd. Want bij de Heere is hier het willen en het werken niet van elkander gescheiden, al zijn deze twee zaken wel terdegen van elkander onderscheiden. En zo doet de Heere wat Hem welbehagelijk is. Maar wat de reiniging betreft van de verdorven melaatsheid der zonde, staat de zaak anders. Want dan bidden we niet: „Heere, indien Gij wilt, Gij kunt mij reinigen.” Want uit het Evangelie van Zijn genade is het ons duidelijk, dat de Heere ons kan en wil reinigen, daar het bloed van Zijn gezegende offerande overvloedig toereikende is voor de gehele wereld. Zodat de grootste der zondaren er zich van overtuigd kan houden dat de Heere hem kan en wil reinigen. Want Hij roept ons tot Hem te komen, „al waren onze zonden rood als karmozijn, zij zullen worden, als witte wol.” Wat in de bedenkingen door de verdenking van het ongeloof niet aanvaard wordt. Want dan zegt het boze Kaïnshart afwerend: „Mijn misdaad is groter dan dat zij vergeven worde !” En dat dient dan tot een zekere verontschuldiging, daar het afkerige hart niet met de Heere wil leven. Terwijl de Heere zegt: „Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere Heere, zo Ik lust heb in de dood des goddelozen.”

„En Jezus zeide tot hem: Zie, dat gij dit niemand zegt, maar ga heen, toon uzelf de priester en offer de gave, die Mozes geboden heeft, hun tot een getuigenis.” Maar laat ons nu niet denken, dat de Heere Jezus deze man het zwijgen opgelegd heeft, om niet te

Van de Administratie

Wie kan mij helpen aan het juiste adres van Mw. Derogé - Roubos, Parkzicht Helmlaan 10 K-35 2015 LE Haarlem ? Bij voorbaat mijn dank. Nog niet alle abonnees hebben de 15e jaargang (1980) van ons blad betaald. Daar 1980 weer ten einde loopt, verzoeken wij hen, die nog niet hun abonnement betaalde, dit ten spoedigste te doen. Dit spaart ons extra werk. Wij zien belangstellend uit.

Via Ds. Blom ontvingen wij van een zieke, te V. f 25,-, terwijl wij weer 3 nieuwe abonnees konden noteren. Nogmaals verzoeken wij, om tijdige adres wijzigingen, daar dit vaak voor de administratie veel onnodige portokosten met zich meebrengt.

Adm. Bewaar het Pand, adres: Bej. Centrum „Rijnzate” 1 - 08, postbus 694, 2400 AR Alphen a/d Rijn, giro 704350.

v.d.L.

spreken van de blijken en bewijzen van Zijn ontfermende liefde. Terwijl Hij dat volk geformeerd heeft, tot roem van Zijn genade, om Zijn lof te vertellen. En zijn hart er des te inniger door aan de Heere Jezus verbonden is. Wij lezen elders: „Ik zag ulieden, dat zo deze zwijgen, de stenen haast spreken zouden.” Wat bevestigd wordt met dit woord: „Gij zijt mijn God, daarom zal ik U loven, o mijn God, ik zal u verhogen.” Het hart werd door Gods ontfermende liefde aangedreven om van Hem en Zijn grote daden te getuigen. Het heeft dan ook zijn betekenis als de Heere Jezus zegt: „Zie dat gij dat niemand zegt.” En de man die gereinigd is verstaat het, hij is de Heere Jezus gehoorzaam. En deze gehoorzaamheid is beter dan offerande. Zouden wij dan Hem Die de Vader gehoorzaam is geweest, door getuigenis te geven van Zijn Goddelijke opdracht, niet gehoorzaam zijn ? Het bevel dat de Heere Jezus deze man geeft, is tot verheerlijking van Zijn God en Vader. Want dat werd van alle kanten tegengestaan, om, was het mogelijk, Zijn verschijning waardeloos en krachteloos te maken. En bovendien, de Heere Jezus was niet gekomen om de wet en de profeten te ontbinden, maar om die te vervullen.

De man mag het niemand zeggen en dus ook de priester niet, dat hij door de Heere Jezus gereinigd was. En daar de priester van Godswege was aangesteld hem te keuren en bewijs te geven van zijn rein zijn, in het offeren van de gave die Mozes in de naam des Heeren geboden had, hun tot een getuigenis, in ontvangst te nemen. Zodat de priester daarmee het zwijgen werd opgelegd, zodat hij het niet kon tegenspreken dat de Heere Jezus hem gereinigd had, daar de reiniging door Hem bevestigd was. En dat was in het belang van de man om zich zonder enige schroom onder het volk te begeven, om van het wonder dat de Heere in hem verheerlijkt had met zijn rein zijn te getuigen. Hij had het getuigenis van zijn reiniging als uit de hand des Heeren ontvangen. En laat ons dat tot onderwijzing zijn, want de Heere gaf hem getuigenis van Zijn zaak en van Zijn werk. En als de man dat niet ontvangen had, dan zouden de tegenstanders van Christus hem zeker het zwijgen opgelegd hebben. En dat is het nu, wat wij voor het innerlijke leven zo nodig hebben, om Zijn lof te verkondigen. Is u tot roem van Gods genade gereinigd van uw melaatsheid, gesteld in Gods zoete gunst en zalige gemeenschap, dan hebt u daarin het getuigenis van de Heilige Geest nodig, om er van te getuigen, tot eer van des Heeren naam. Want u bent zonder dat niet opgewassen tegen de helse tegenstanders van het geloof. En laat uw hart dan toch gesteld zijn op het

getuigenis van de Heere door Zijn Geest, en u hebt uw smader in Zijn kracht te antwoorden, tot verheerlijking van de Heere. De Heere kan en wil ons door Zijn Geest de kracht en de vrijmoedigheid schenken, om te getuigen van Zijn grote daden.

Soest

R. Kok.

Herdenkingsdienst 40-jarig ambtsjubileum ds. H. van Leeuwen

Op zaterdag, 1 november j.l. 's middags om drie uur hield ds. H. van Leeuwen een herdenkingspreek in verband met zijn veertig-jarig ambtsjubileum. De dienst werd gehouden in de Gereformeerde kerk van Elburg, de laatste standplaats van ds. van Leeuwen. Het ruime kerkgebouw was vrijwel geheel gevuld met leden van de gemeente Elburg en van de vorige gemeenten, die ds. van Leeuwen in zijn veertigjarige ambtsloopbaan heeft mogen dienen. Na votum en zegengroet zongen we psalm 77 : 6: 'k Zal gedenken, hoe voor dezen, ons de Heer' heeft gunst bewezen..... De schriftlezing was psalm 115, waaruit de jubilaris ook zijn tekst had gekozen; n.l. het eerste vers: „Niet ons, o Heere ! niet ons, maar Uw Naam geef eer, om Uwer goedertierenheid, om Uwer waarheid wil.” Na het gebed zongen we psalm 119 : 7 en 33, waarna ds. van Leeuwen preekte over: Het herdenken van Gods genadebewijzen in een veertigjarige ambtsbediening ! Vanuit de tekst ontvouwde hij een drietal gedachten:

1e: **afschrijving:** niet ons, o Heere ! niet ons !

2e: **toeschrijving:** maar Uw Naam geef eer !

3e: **omschrijving** (de motieven van 1 en 2): om Uwer goedertierenheid, om Uwer waarheid wil.

De jubilaris gewaagde van de verwondering, die zijn hart vervulde bij het terugzien op de tijd die achter hem lag. Opgevoed door godvrezende ouders had hij reeds als kind indrukken van dood en eeuwigheid. De Heere gebruikte met name de prediking van nu wijlen prof. (toen nog ds.) L.H. van der Meiden om zijn hart in te winnen voor de dienst des Heeren, om hem te ontdekken aan zichzelf, aan de armoede van het leven buiten God, aan de noodzakelijkheid van een Borg voor zijn ziel. Ook de prediking van wijlen prof. G. Wisse werd door de Heilige Geest aan zijn hart toegepast. In Handelingen 10, de geschiedenis van de hoofdmans Cornelius werd zijn hart verklaard. Cornelius was godzalig en God-vrezend, hij gaf aalmoezen aan het volk en hij was God geduriglijk biddende..... maar hij miste iets. Hij miste de Borg, die hem dan straks door Petrus wordt gepredikt. In sobere woorden, maar waarin ootmoedige verwondering doorklonk, vertelde ds. van Leeuwen iets over zijn roeping tot het wonder ambt, van de strijd daaraan verbonden, van aanvechtingen, maar ook van heerlijke uitreddingen in zijn ambtelijk, persoonlijk en gezinsleven. Maar alles overziende en herdenkend blijft niets anders over dan de genadebewijzen van God in Christus. Geen enkele reden tot voldaanheid over onszelf ! Alleen reden om af te schrijven: niet ons, o Heere, niet ons ! Alleen maar reden om toe te schrijven: Uw Naam geef eer ! Met als enige motivatie: om Uwer goedertierenheid, om Uwer waarheid wil ! Met stille aandacht werd er geluisterd naar deze ernstige prediking, waarin de mens op het diepst vernederd, maar dan ook God op het hoogst verheerlijkt werd.

In aansluiting op de preek zongen we psalm 113 : 2 en 4. Na het dankgebed zongen we nog psalm 72 : 11: Zijn Naam moet eeuwig eer ontvangen.....

Nadat de zegen was uitgesproken werd nog het woord gevoerd door ds. A. Baars van Urk namens de classis Zwolle en de kerken, die ds. van Leeuwen mochten dienen, door ds. M. Vlietstra namens het bestuur v.d. stichting „Bewaar het Pand”, waarvan de jubilaris deel uitmaakt, door ds. E. Venema van Drachten namens de G.B.S., door de eerwaarde heer J. van Leeuwen van 's Gravenhage, een broer van ds. van Leeuwen en tenslotte door ouderling van Aperlo, die ds. van Leeuwen staande liet toezingen psalm 119 : 9.

Na een dankwoord van de jubilaris was er nog gelegenheid het gezin van Leeuwen persoonlijk de hand te drukken, waarvan

vrijwel alle aanwezigen gebruik maakten. Tot zover deze korte weergave van deze rijke dienst en ook vanaf deze plaats willen we ds. van Leeuwen en zijn vrouw en kinderen Gods rijkmakende zegen van harte toewensen !

Vlietstra.

UIT DE PRAKTIJK 60

Het is al jaren geleden, dat wij een man ontmoetten uit een plaats, gelegen in het westen van ons land. Hij vroeg ons: waar kom je vandaan ? Wij zeiden: uit Sliedrecht. Ik heb in mijn jonge tijd, zeide hij, een schipper gekend uit Sliedrecht, en hij noemde de naam van die schipper. Wel man, dat was mijn grootvader van moeders kant. Toen vertelde mij die man, dat zijn vader een vriend van mijn grootvader was geweest. Ik wist daar wel iets van, maar nu vertelde mij die man, waaruit die vriendschap was ontstaan. Hij vertelde mij het volgende: Mijn vader liep in zijn jonge tijd eens langs de haven van zijn woonplaats, waarin een schip gereed lag om de vracht te ontladen. De schipper, die op de kade stond, sprak mijn vader eens aan (zij kenden elkaar tevoren niet); die schipper sprak enkele woorden tot vader betreffende de noodzakelijkheid van de bekering tot God en de ernst van het leven. En het belieft de Heere deze eenvoudige woorden te zegenen, zodat vader van die ogenblikken af die woorden niet meer kwijt kon raken, want zij hadden door des Heeren bestiering z'n hart geraakt. Het was waarheid geworden in zijn binnenste en de Heere ging doorwerken, zodat vader kennis mocht krijgen aan zijn verloren staat voor de eeuwigheid. Vader heeft ons menigmaal verteld, hoe in de weg van verloren gaan, de Heere de enige Weg tot zaligheid heeft geopenbaard met toepassing voor eigen hart en leven, waarvan hij heeft mogen getuigen en nu al jaren geleden in vrede is gestorven. De vriendschap met die schipper is gebleven, hoewel zij in hun leven elkander maar weinig meer hebben ontmoet.

Deze gebeurtenis vertelden wij eens op een huisbezoek. De aanleiding daartoe was, dat de vader van dat gezin zijn omstandigheden betreffende zijn geestelijk leven aan ons mededeelde. De man klaagde er zo over, dat hij zich zo nutteloos en onvruchtbaar bevond. Bij alles wat de Heere geschonken had moest hij getuigen: wie en wat ben ik toch. Temeer daar hij in Gods Woord gelezen had en dat hem veel voor de aan dacht kwam, dat wij vinden in Hooglied 4, waar het beeld van een kudde schapen wordt gebruikt, en waar wij lezen: Die al te zamen tweelingen voortbrengen en gene onder hen is jongeloos. O, zei de man, wat moet ik toch van mijzelf zeggen, als deze woorden zoveel voor mijn aandacht komen ! Ja, ik beleef het zo, dat er geen goed in mij woont van nature en ik geneigd ben tot alle kwaad. Ik zie er geen mogelijkheid in, dat ik nog enigszins nuttig zou kunnen zijn. En deze dingen geven mij zo'n moeite en geven mij zo te zuchten. Als ik horen mag hoe anderen van Gods volk soms als een vingerwijzing worden gebruikt ten nutte van een medemens, dan moet ik mijzelf aanklagen, ja, soms walgen van mijzelf.

Vriend, wij begrijpen u wel in uw omstandigheden. Wij weten wel, hoe een door God bekeerd mens gepijnigd wordt door dergelijke dingen. Maar anderzijds weten wij ook niet waartoe een eenvoudig woord door God gebruikt wordt. Het komt voor, dat de pijl in eenvoudigheid wordt afgeschoten en de Heere bestuurt en richt die pijl om te treffen in het hart van een, die Hij op het oog heeft. Dat zien wij ook in de Heilige Schrift in de geschiedenis van die Syriër, wiens pijl de koning Achab dodelijk verwondde. Daarom hebben wij u ook de bovenstaande gebeurtenis verteld. Het gebeurt, dat je mensen ontmoet, die je herinneren aan woorden, die je jaren geleden gesproken hebt en die je zelf allang vergeten was, maar die hen, tegen wie ze gesproken zijn, tot nadenken hebben gebracht en die gedurig voor hun aandacht komen.

Hiermede wil ik niet zeggen, dat dit altijd tot waarachtige bekering leidt. Het kan ook wezen tot waarschuwing en vermaning om de enige Weg te zoeken. Wij hebben mensen gekend, die door middel van een enkel woord, gesproken door een predikant of particulier persoon tot een zeker inzicht

kwamen en daarnaar trachtten te leven en nochtans op hun sterfbed beleden, dat zij geen kennis hadden van dat zaligmakende werk van des Heeren Geest.

Maar nu, vriend, de toestand, waarin u verkeert, is niet vreemd. Wij moeten wel eens zeggen: waar worden wij toch mee aangevallen, wat raken we soms daardoor verward. Ja, wij worden daardoor wel zo vervoerd, dat we gaan twifelen of het werk wel waarheid geweest is. In zulke toestanden belieft het de Heere wel, dat men personen ontmoet, die u vertellen hoe zij onderwezen zijn geworden door een eenvoudig woord, dat door u als middel in Gods hand gesproken is. Wat gaat er dan ook een licht op in die duisternis en is er dan een oorzaak tot diepe verootmoediging voor de Heere vanwege deze verwaardiging. Daar word je niet groot mee. Dat zou een verkeerde vrucht zijn, maar het werkt een eerbiedig bukken en buigen voor de Heere en het doet in het verborgen voor de Heere zeggen: wie en wat ben ik toch in mijzelf, dat U zulke bemoeienissen nog met mij maken wilt.

Wij moeten maar leren, vriend, dat wij in onszelf niets zijn of kunnen; dat is een les voor ons gehele leven. Maar het belieft de Heere wel om schijnsel te geven over Zijn eigen werk en dat te betonen, wanneer Hij het tot Zijn eer en tot onze onderwijzing nodig keurt.

Och vriend, het is wel goed dat wij alles niet weten. Wij dragen zulk een hoogmoedig hart om. Wij groeien zo gauw in onszelf en dat is niet tot eer des Heeren. En dan komen wij zo in het middelpunt te staan.

Ja man, ik heb een beetje moed gekregen. In al zulke toestanden is er maar één Toevlucht, Wiens werk volkomen is, Die een Toevlucht Zijns volks is in al hun verdrukkingen.

Nu vriend, dat wij maar veel gebruik mogen maken van Hem, Die in Zijn Woord gezegd heeft tot Zijn bestreden volk: Heb goede moed, Ik heb de wereld overwonnen.

J. van Heteren.

BIJ BROOD EN BEKER

4.

Prof. Dr. Graafland schreef dus over de gedachten van Voetius, W. à Brakel en J. Verschuir. Aan het slot daarvan komt 4. Korte conclusie, die we hier laten volgen.

Aan het eind gekomen van onze uiteenzetting, achten wij het niet nodig om tussen Voetius, Brakel en Verschuir een vergelijking te gaan trekken. Naar ons inzicht zijn zowel de parallellen als de verschillen zo duidelijk, dat zij voor zichzelf spreken. In ieder geval is een zekere ontwikkeling onmiskenbaar. Die ontwikkeling kan worden getypeerd als een voortgaande verschuiving van de aandacht rondom de avondmaalsviering, die steeds minder zich op Christus en zijn heil richt en steeds meer op de christen en zijn staat, die waardig dient te zijn om het avondmaal te kunnen vieren. Daardoor wordt meteen ook de aandacht van de viering van het avondmaal verlegd naar de voorbereiding, met name de zelfbeproeving. Daarbij vinden we dan steeds minder belangstelling voor de stand en steeds meer belangstelling voor de staat van de mens, waarin de negatieve gerichtheid op de onbekeerde of schijnbekeerde, die van het avondmaal moet worden weggehouden, gaat overheersen. Dat deze ontwikkeling de schroom om aan het avondmaal aan te gaan heeft doen toenemen, ligt voor de hand. Daarbij moeten wij niet vergeten, dat de toenemende invloed van het labadisme al of niet bewust ook een niet geringe rol gespeeld heeft. Tevens ging een steeds verdergaande vergeestelijking van het heil en het belevens ervan met deze avondmaalsschroom hand in hand, zodat het sacrament als zodanig een steeds geringere plaats in de gemeente en in het leven van de gelovige ging innemen. Opmerkelijk is in dit verband, dat Verschuir in zijn **Bevindelyke Godtgeleertheit** en ook in zijn **Heylige Oefeninge** voor het avondmaal nog een behoorlijke plaats inruimt, terwijl Schortinghuis later in zijn **Het innige Christendom** dat vrijwel niet meer doet. Naarmate het geloofsleven verinnerlijkt, krijgt het „objectieve” sacrament minder betekenis. Die ontwikkeling tekent zich vooral in de 18e eeuw steeds duidelijker af, mede als reactie op een rationalistische vervlakking, en zet zich daarna in de piëtisch getinte gemeenten steeds meer voort. Dit laatste laten wij echter nu rusten, omdat dit

niet meer past in het kader van deze verhandeling. Wij willen in onze volgende bijdrage daarop nader ingaan.

Tot zover Dr. Graafland. Er volgen nu een paar gedichten van J. van Lodenstein: Toetred tot des Heeren H. Sacrament en: Meditatie op 't Sacrament des H. Avondmaals.

Drs. A.G. Knevel schrijft vervolgens over: Willem Teellinck en de praktijk van het heilig avondmaal. Eerst handelt hij over De praktijk van het heilig avondmaal, daarna over: Teellincks nadruk om 't heilig avondmaal te gebruiken en laat dan nog een conclusie volgen.

Het is typerend, aldus Drs. Knevel in het 2e gedeelte, voor Teellinck's opvattingen over het H.A., dat hij meerdere malen naar twee kanten waarschuwt en dat eigenlijk al zijn schrijven over de praktijk van het H.A. slechts tegen deze twee misstanden gericht is. We hebben al gezien dat Teellinck scherp en ondubbelzinnig waarschuwt, hen die op een onjuiste wijze aangaan; zijn eisen om aan te gaan zijn niet mis te verstaan. Het is echter de grote verdienste van Teellinck dat hij, door de blijkbaar slechte ervaringen in zijn gemeente, niet komt tot een negatieve benaderingswijze van het H.A., die dit sacrament slechts openstelt voor enkelen in de gemeente, omdat de rest toch niet aan alle eisen voldoet. Teellinck is echter zo door-drongen van de eis en de roeping van God, dat hij, misschien dwars tegen de realiteit in zijn gemeente, tot de gehele gemeente komt met de eis het H.A. te gebruiken, en daarom degenen, die om wat voor reden dan ook niet komen, net zo scherp en ondubbelzinnig terecht kan wijzen. Teellinck heeft er van alles aan gedaan om de gehele gemeente de weg naar het H.A. te wijzen en te openen; hij was niet tevreden, dan wanneer de gehele gemeente op de juiste wijze aanging. Dit hoge ideaal, dat hij uiteraard niet bereikt heeft, en waarvan hij de realisering ook niet verwacht zal hebben, hij kende de macht der zonde, komt voort uit de visie die hij op het H.A. had. Het aangaan is voor hem, we hebben het al meer gezegd, geen teken dat we „er zijn”, dat we in de volle zekerheid van het geloof staan, geen eindpunt op de heilsweg, maar „slechts” een middel om alle geestelijke goederen te verkrijgen, hoewel toch weer onderscheiden van de bediening van het Woord, die tot een ieder komt, gelovig en ongelovig, en het

geloof werkt, terwijl het sacrament na het door Woord en Geest gewerkte beginnend ontwaken, het prille nieuwe leven wil versterken. Teellinck stelt het H.A. inderdaad helemaal aan het begin van het nieuwe leven.

Verder schrijft Drs. Knevel:

We kunnen uit hetgeen Teellinck in verschillende boeken over de belijdenis schrijft, met enige mate van zekerheid afleiden, welke plaats de belijdenis des geloofs toedertijd in de gemeente had. Teellinck legt een nauwe verbintenis tussen belijdenis en H.A. Wie H.A. wilde vieren moest eerst belijdenis doen; belijdenis doen was toegang vragen tot het H.A. We krijgen de indruk, dat ver voor het belijdenis doen geen vastgesteld tijdstip was, maar dat een ieder die voor het eerst H.A. wilde vieren naar de kerkeraad kon gaan om de vereiste belijdenis af te leggen. Van een belijdenis doen voor de gemeente lezen we bij Teellinck niet. Alleen in Nootwendich Vertoogh staat dat degene die belijdenis wilde doen een aantal getuigen mee moest nemen, die borg moesten staan voor de oprechtheid van de aspirant lidmaat. We kunnen in het kader van dit artikel niet verder op het belijdenis doen in de dagen van Teellinck ingaan. Uit zijn geschriften blijkt dat Teellinck erg veel moeite heeft moeten doen om de mensen van de nuttigheid en wenselijkheid van het belijdenis doen te overtuigen. Hij ziet zich gedwongen uitvoerig te betogen, dat de eerste maal zelfbeproeving alleen niet voldoende is, maar dat onderzoek van de kerkeraad strikt noodzakelijk is en dat niet alleen vanuit kerkordelijke overwegingen, maar ook vanuit pastorale.

In zijn conclusie zegt Drs. Knevel over het standpunt van Teellinck o.a. het volgende: Het H.A. is volgens hem middel, geen doel, vandaar dat hij laag afdaalt en als het er op aankomt weinig eisen in het geestelijke leven stelt, vandaar dat hij onbarmhartig de uitvluchten die men aanvoert, ondanks de honderden en duizenden avondmaalsgangers kwamen die blijkbaar ook nog vrij veel voor, van de hand wijst, vandaar dat hij de bekommerten, die wel aangaan, zo kan troosten. In feite eist Teellinck dus niet zoveel, als men maar oprecht is en als men maar het voornemen heeft, zich te gedragen naar de norm die aangaan geeft. Teellinck eist waar geloof en verstaat hieronder minimaal een overgave aan Christus, een

zoeken van Christus, een in Hem het heil begeren. Zo kan het H.A. deel uitmaken van het geestelijk leven van allen, die oprecht met God en goddelijke zaken bezig zijn. Het is in Teellincks gedachtengang daarom onmogelijk, dat iemand met geestelijke dingen bezig is en niet het H.A. gebruikt; aan de minimale eis dan namelijk al voldaan. Daarom kan hij ook zeggen, dat iemand die afweet van het H.A. en niet aangaat, niet zalig zal worden. Zoiets kan alleen gezegd worden, wanneer het H.A. wordt opengesteld voor iedereen, die bezig is zijn zaligheid in Christus te zoeken.

Aan het einde van zijn conclusie zegt Drs. Knevel: Wanneer we tenslotte Teellincks visie op het H.A. in één zin samenvatten, dan kunnen we zeggen: Het heilig avondmaal is regel, geen uitzondering, als men daar op de juiste wijze aangaat.

We willen hierbij een paar aantekeningen maken.

Uit wat we uit dit artikel overnamen blijkt, dat er in de dagen van Teellinck vermoedelijk heel veel avondmaalsgangers geweest zijn. Dat zijn dus wellicht in hoofdzaak mensen geweest die gemakkelijk belijdenis aflegden en ook gemakkelijk aan het heilig avondmaal deelnamen. Toen behoorde de massa nog bij de kerk. Dit verschijnsel van veel avondmaalsgangers lijkt wel steeds meer voor te komen. Prof. Lengkeek juichte het toe, dat dit bij ons nog niet zo was!

Het blijkt ook, dat de mensen in die dagen, die ernst met deze dingen maakten, niet gemakkelijk tot het doen van belijdenis kwamen. Teellinck moet er op aandringen. Het ligt voor de hand dat zij die er toe kwamen om belijdenis af te leggen ook het H.A. gingen vieren.

In onze dagen is dat veelal anders. De belijdenis is formeel aan het H.A. verbonden, maar veelal is in de praktijk die band zoek. We kunnen niet om de werkelijkheid heen. We zijn het met Teellinck eens, dat de nodiging tot de gemeente komt, maar ook de Heere tot de dis roept, aan wie Hij een nieuw leven gegeven heeft. Niet alle belijdende leden zijn levende lidmaten van Christus. Teellinck maakte onderscheid tussen een kerkelijk en een persoonlijk recht en in overeenstemming daarmee sprak Prof. Lengkeek over een kerkelijk en een goddelijk recht.

B.

ALLE BEGRIP TE BOVEN (59)

15. Van twee, die het eeuwige leven ingaan (1)

„O meneer, wat zal ik doen als u weg bent?” had Sukey Harley gezegd en dat was ongetwijfeld het gevoel in de kleine gemeentē van Pulverbach, toen de getrouwe „profeet in Israël” hen weer verlaten had. Ook al bleven ze volharden in het samenkomen op de Zondag in een of ander huis, toch bleek dat zij geen leider hadden en het blootstaan aan verachting, week na week, bleef een zeer sterke beproeving voor de twee dames van de pastorie (en voor Catharine als zedenaar was, maar zij was vaak bij Matilde in Londen).

Slechts twee maanden of zo na zijn terugkeer naar Londen schrijft Mr. Bourne weer in dezelfde trant aan hen:

„Uw tegenwoordige kwellingen hebben mij diep getroffen en ik kan waarlijk met u te doen hebben en vind veel aanmoediging in mijn gebeden voor u. De bemiddeling van Christus is nooit meer nodig noch gegeven dan wanneer we van verwarringen omringd zijn. Waar zou de heerlijkheid van Gods genade zijn, als we altijd in zeer gemakkelijke plaatsen en zeer lichtmoedigheden waren? Moge de Heere u voorzichtigheid, tact en zwijzaamheid blijven geven, waarmee Hij u tot hiertoe bewapend heeft en u zult er uw veiligheid in vinden deze strijd te wenden „naar de poort”, want deze wordt zo na de uwe maar des Heeren. Zeg uw zuster (Jane) niet ontmoedigd te wezen, als ze vreest nauwelijks lichamelijke kracht of moed te bezitten om door deze donkere vallei te gaan; zeg haar, dat als ze de Heere zoekt en let op de uitkomst van haar smekingen, ze al gauw zal bemerken, dat de Heere niet tevergeefs gezegd heeft:

„Uw sterkte zal gelijk uw dagen zijn”. U bent gauw verslagen, omdat u te vaak op de gevaren ziet en niet op de kracht die in Christus Jezus is. Het lijkt of alles u tegenwerkt. Lees zeer nauwgezet Deut. 4: „Gij daarentegen die de Heere uw God aanhangt, gij zijt heden allen levende”. In dit hoofdstuk wordt ons voorgesteld de grote noodzaak van geestelijke aandacht en ijver en het toont ons, dat we geen beter teken van Gods gunst kunnen hebben dan een verborgen letten op de gangen van de Heere van binnen en om u heen, gepaard met gebed.”

Begin 1841 had de Londense gemeente de dood van Mr. James Abbott te betreuren. Hij had vaak de Gilpins in Hertford bezocht en in een brief, die hij een week voor zijn dood aan mevr. Gilpin schreef, besluit hij zo: „Mijn hartelijke en

dankbare groeten aan Mr. Gilpin. Dat de Heere hem met de beste zegeningen moge zegenen; dat hij de hand des Heeren met hem in het werk van de bediening moge ondervinden en dat de weinigen onder wie hij werkt het duidelijk mogen maken, dat hij niet tevergeefs werkt en dat zij een van hart en een van zin zijn, samengevoegd in de band der volmaaktheid, samen wandelend in de vrede des Heeren. Mijn oprechte dank aan degenen, die mij zoveel vriendelijkheid betoond hebben en ten laatste mijn liefde voor allen van de kleine kudde”.

Vier dagen vóór zijn dood bezocht Matilda hem en tegen haar zei hij: „Ik was verleden donderdag die brief aan Mevr. Gilpin aan het schrijven en was er zo aandachtig mee bezig, dat ik me geheel vermoeide, maar mijn hart was zo verwarmd door de liefde van God tot haar ziel, dat ik niet kon ophouden. Maar later, om ongeveer vijf uur, was ik erg ziek; ik denk, dat ik in al mijn leven me nooit zo ziek gevoeld heb; mijn hoofd werd zo verward door de pijn die ik erin had, dat ik werkelijk dacht, dat ik mijn verstand zou verliezen. Na een paar uur voelde ik mij weer wat beter en ging zoals gewoonlijk naar bed. Maar na enige uren kwam er zo'n toestand van geestelijke duisternis over me, die ik niet kan beschrijven. De pijn in mijn borst kwam heviger en ik dacht, dat ik de morgen niet meer zou halen. Ik kan mij niet herinneren ooit in zo'n geestesverschrikking, duisternis en verwarring te zijn geweest als ik in die nacht was. Ik kon mij niet vastgrijpen aan enig bewijs van mijn behoud; alles had mij verlaten en er was iets, dat zei: Daar nu, je hebt je hele leven anderen aangesproken en geschreven over de dingen Gods en nu zie je, dat je niets anders dan een huichelaar bent; en gisteren ben je de hele dag aan die brief aan het schrijven geweest en nu kun je hem niet versturen”. En ik dacht: nee inderdaad, ik kan dat niet. Want ik geloofde echt, dat ik helemaal een huichelaar was. Ik denk, dat ik nooit in al mijn leven zo laag verzonken was.

Ik bleef zo gedurende enige uren, maar tegen de morgen werd mij enige kracht gegeven om de waarheid van dat alles na te gaan en zei: „Heere, is het waar? Ben ik alleen een huichelaar en heb ik nooit U leren kennen?” „In een ogenblik werd mijn gevangenschap gewend en gaf de Heere mij een zoet en krachtig getuigenis van Zichzelf van de waarheid van Zijn werk in mijn hart, van het begin van mijn belijden tot het einde ervan, zelfs tot op dat uur.

Voor een fijne vakantie in eigen sfeer

VAKANTIECENTRUM „DE VERRASSING” TEXEL

Voll. pension voor gezinnen, jongeren en ouderen.
Bungalows en sta-caravans.

Postbus 302, 1794 ZG Oosterend-Textel.
Tel. 02223 - 661 of 391.

KINDEROGEN

TRANEN DROGEN

Door Uw hulp: Voedsel, kleding en onderwijs. Voor kinderen in Nicaragua, Guatemala, India, Haïti en andere landen.
U kunt zo'n kind financieel adopteren voor **f 35,-** per maand.
Opgeven bij: J. Slot, Rembrandtlaan 10, Doorn. Tel. 03430-4103

Uw adres voor al Uw theologische boeken, goede jeugdboeken, romans, studieboeken enz.

Boekhandel Noordermeer

Anjelierenstraat 43, Rijsburg, tel. 01718-23063
bgg 22737.

Filiaal:

Bosplein 2, Katwijk aan Zee, tel. 01718-14410.

Voor schriftelijke bestellingen: Antwoordnummer 19, 2220 WD Rijsburg (zonder postzegel)

Voor al Uw

- ★ BOEKEN
- ★ BIJBELS en
- ★ PSALMBOEKEN

Beleefd aanbevelend

BOEKHANDEL

VAN LEEUWEN

POSTBUS 39, URK - TELEFOON 05277 - 1783

b.g.g 05277 - 2462 Urk.

NERGENS BAAT BIJ ?

Probeer dan eens één van de meer dan 40 kruidenrecepten o.a: vernauwde bloedvaten, wisseljaren, vochtafdrijvend, bronchitis, migraine, hoge bloeddruk, niersteen, galsteen, dikke darm, eczeem, blaas en urine, zenuwen, vermagering enz. enz

Alle soorten zijn verpakt in kuren voor een maand **f 12,50** (verzendkosten inbegrepen).

Vermeld wel duidelijk welke soort U wenst.

NIEUW !!!

De soorten vermagering, zenuwen en' vochtafdrijvend, nu ook in **tabletform**
Maandkuur **f 15,-**

Drogisterij SIKKING

Haarlem
Tel. 023 - 312882
Giro 190609

PLAATS UW

FAMILIEBERICHTEN

IN BEWAAR HET PAND

uitgeverij-boekhandel
STARK-TEXEL

ISBN 90 6398 231 3 - prijs f 16,50
ook verkrijgbaar in de boekhandel
postbus 302
1794 ZG Oosterend Nh.
tel. 02223-661 of 495
het adres voor 't goede boek

uitgeverij-boekhandel
STARK-TEXEL

ISBN 90 6398 009 4 - prijs f 16,75
ook verkrijgbaar in de boekhandel
postbus 302
1794 ZG Oosterend Nh.
tel. 02223-661 of 495
het adres voor 't goede boek

De kerkeraad van de Christelijke Gereformeerde Kerk te Doornspijk heeft met ontroering kennisgenomen van het bericht van het onverwachte heengaan van zijn ambtsbroeder

HENDRIK SPAAN

Met grote dankbaarheid wordt gedacht aan de trouwe ambtsvervulling als diaken gedurende de laatste elf jaar.

„Zie, waarlijk een Israëliet, in welke geen bedrog is”.

De Heere trooste zijn vrouw en kinderen, en heilige deze roepstem aan ons aller hart.

Doornspijk, 31 oktober 1980.

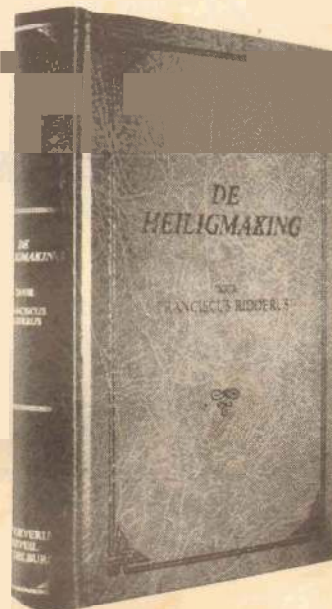
Namens de kerkeraad:
ds. P. van Zonneveld, praeses,
M. Bijl, scriba.

EEN ZELDZAME AANBIEDING

voor hen die zich **NU** voor slechts **f 10,-** per jaar abonneren op de **Reveil-Serie**.

De bekende preken-serie van de mannen uit de nadere reformatie die zo Bijbels preekten. Per jaar ruim 320 pag. geestelijke lektuur voor slechts **f 10,-**.

Het bestuur is blij dat zij in samenwerking met uitgeverij "Reveil" uit Middelburg alle a.s. abonnee's een zeer bijzonder boek kunnen aanbieden met zelfs **f 20,-** korting op de verkoopprijs. Het gaat hier bovendien om een zeer bijzonder boek en wel

"DE HEILIGMAKING"

door FRANCISCUS RIDDERUS

Dit boek dat zonder overdrijven één van de mooiste standaardwerken uit de periode van de nadere reformatie genoemd mag worden, is nog bewerkt door onze onvergetelijke medewerker en dichter, de bekende **MARINUS NIJSSE**. En dit prachtige boek met ruim 440 grote pagina's en lux gebonden met prachtige gouden stempelband, stellen wij beschikbaar aan onze toekomstige **REVEIL**-lezers. Dit prachtige boek bevat 64 hoofdstukken over de Heiliging van het christenleven.

De vastgestelde verkoopprijs van dit boek na 1 november is **f 65,-**.

Als u zich **NU** abonneert op de **REVEIL-SERIE**

10 preken per jaar voor slechts **f 10,-** door onderstaande bon op te sturen naar onze drukker: **DRUKKERIJ PIETERS**, Voorstraat 5 - 4503BH Groede, ontvangt u het prachtig lux gebonden boek **"DE HEILIGMAKING"** door Franciscus Ridderus, omvang 440 grote pagina's van **f 65,-** voor slechts **f 45,-**.

Deze actie duurt tot 1 Januari 1981.

BON

Noteer mij per ingang van heden als abonnee op de **REVEIL-SERIE**. 10 preken per jaar voor slechts **f 10,-** en stuur mijex. **"DE HEILIGMAKING"** door Franciscus Ridderus, omvang ± 440 pagina's van **f 65,-** voor **f 45,-** per exemplaar.

NAAM

ADRES

CODE No..... PLAATS.....

Deze bon opsturen naar de drukker:

DRUKKERIJ PIETERS
Voorstraat 5
4503 BH Groede - Tel. 01171-1651

Bij ons gaat D.V. verschijnen:

Ds. P. Sneep, 7 predikaties over David **19,90**

Ds. H.C. v.d. Ent, Overpeinzingen rondom een weggelopen slaaf. (Timothëus) **32,50**

Na verschijning 37,50

B O N

Verzoeken te zenden:

..... ex Ds. Sneep, 7 predikaties over David.

..... ex. Ds. H.C. v.d. Ent, Overpeinzingen van een weggelopen slaaf.

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Ook verkrijgbaar in de boekhandel.

UITGEVERIJ NOORDERMEER

Anjelierenstraat 43, 2231 GT Rijsburg, telefoon 01718 - 23063.